

Kis J. Ervin

A „MOKED” HADMŰVELET VÉGREHAJTÁSA 1967. JÚNIUS 5-ÉN

Az 1967. évi arab-izraeli „hatnapos” háború

ELŐZMÉNYEK ÉS IZRAEL SZEREPE

A jeruzsálemi egyetemi stadionban megrendezett díszszemlén 1967. május 15-én, hétfőn, Izrael 19. Függetlenségi Napjának ünnepén Eškol miniszterelnök lakására rendelte Rabin vezérkari főnököt. Lévi Eškol, Jichák Rabin, Aba Even külügyminiszter és dr. Jakob Herzog tanácsadó közösen elemezték az egyiptomi hadosztály mozgását Izrael felé a Sínai-félszigetre. A másnapi hadügyminisztériumi kibővített tanácskozást követően sürgősen külföldre küldtek néhány szakértőt alkatrészek, lőszeres vásárlásának céljából, vagyis a hadikészletek feltöltésére.

Az izraeli hadügyminisztérium, a hírszerzőszolgálat és külügyminisztérium ekkor még bízott abban, hogy Nasszer hadseregének jelentős része még a jemeni fronton harcol, így nem kívánt megütközni Izraellel. Ennek ellenére tartalékosok behívását hagyták jóvá.

Eškol miniszterelnök magához rendelte a teljes csúcsvezetést és a központi hírszerző szolgálat főnökét. Ezután Even külügyminiszter az Egyesült Államok, Anglia, és Franciaország nagyköveteivel tárgyalt a közel-keleti status quo 1957-es ENSZ döntés megszegéséről. A Szovjetunió a Tirán-szoros önkényes elzárása, az egyiptomi páncélos egységek felsorakoztatása, az Izrael totális megsemmisítésére felhívó jelszavak ellenére Izrael államban látta az agresszort.

A körülmények ellenére Egyesült Államok, Anglia és Franciaország haladékat kért Izraeltől a probléma békés rendezésének eshetőségére, ezzel az ENSZ mellett a nyugati csúcspanomácia is leszerepelt. Izrael számára világossá vált, hogy csak saját erejére számíthat.

Izrael számára az idő egyre sürgősebbé vált 1967 májusában, hiszen közelgett a forró nyár, az olaj és nyersanyag utánpótlás veszélyeztetve volt, a vízi úton történő kereskedelem blokád alatt, Nasszer egyetlen golyó nélkül U Thant ENSZ-főtitkár segítségével visszaállította az 1956 előtti állapotokat, Izrael körbezárása rohamléptekkel haladt. Világossá vált, hogy az Egyesült Államok és Anglia nem fog fellépni Nasszer ellen Izrael hajózási jogainak megsértése miatt, kényszerülve az esetleges Szovjetunióval való szembekerülésre. Az ún. forró vonal üzemeltetése is szükségessé vált a Kreml és a Fehér Ház között.

Közben a nagyvilág kezdett ráébredni, hogy most már nem csak egy távoli tengerszoros elzárásáról, hanem egész Izrael létéről és a zsidó nép sorsáról van szó. Példázza ezt többek közt az egyiptomi-jordán különszerződés, melyben Husszein, aki addig elvetette az egyiptomi kapitalista rendszert, most behódolt és csapatait egyiptomi parancsnokság alá helyezte. Így Izrael körbezárásának újabb láncszeme Kelet lett, annál is inkább, mert iraki csapatok érkeztek Jordániába. Izraelben belső

politikai nyomásra Mose Dajan vette át Eskol miniszterelnöktől a hadügyi tárca irányítását. Eskol kijelentette: a Tirán-szoros elzárása Izrael előtt háborús ok Izrael számára, ha a nagyhatalmak nem képesek a zárlat feloldására kényszeríteni Nasszert, akkor azt majd Izrael saját erejéből oldja meg.

EGYIPTOM SZEREPE

Nasszer, mintegy tekintélyét erősítve, nyíltan hirdette a Sínai-térségébe történt felvonulást a szíriai szövetséges védelme érdekében. Köztudott volt, hogy a korabeli szovjet politika a Közel-kelet zavaros vizeiben halászva az arabokra tette fel minden tétjét. Folyamatos fegyverszállításokkal – 1955-től folyamatosan – 2000 harcokot, 700 a korhoz képest kiemelkedően modern harci repülőt, bombázót, és légvédelmi rakétákat szállított az arab világ, főleg Egyiptom számára. Az egyiptomi haditechnikai arzenálba tartozott még több száz ágyú, 175 db rakétakilövő, 7 torpedóromboló, 14 tengeralattjáró, 46 hadihajó, FROG-7B (R-70) és SS-1 Scud (R-300) típusú ballisztikus rakéta, 950 db tüzérségi löveg, S-75 (nyugati típusneve „Guideline”, míg az orosz típusnév pedig a V-75 „Vozduh”) típusú légvédelmi rakétakomplexumokkal és rádiótechnikai csapatokkal ellátott integrált honi légvédelmi rendszer.

A feszültségcsökkentést a szovjet vezetés az alábbiakkal ideologizálta: Izrael 11 hadosztályt vont össze Szíria határa mentén. Ezt az állítást azonban még Csuvaszin szovjet nagykövet sem tudta igazolni. A szovjet hírszerzés adatai szerint az izraeli támadás Szíria ellen május 17-én, két nappal Izrael Függetlenségi Napja után lett volna.

Egyiptom részéről Amr marsall május 17-én elrendelte:

- a fegyveres erők készenléti állapotának teljes háborús készségre emelését;
- a csapatok előrevonásának megkezdését az előre kijelölt helyekre.

Nasszer, egyiptomi elnök nyomására május 21-én Egyiptom már a tartalékosait is mozgósította. U Thant ENSZ főtitkár helytelen döntése értelmében kivonta az 1957 óta a Gázai övezetben, a Sínai-félszigeten és a Sarm el Sejk területen lévő ENSZ-csapatokat, amely döntésen még maga Nasszer elnök is meglepődött.

Ezzel gyakorlatilag szabaddá vált az út Tel Aviv felé, valamint egyiptomi ellenőrzés alá került az Akabai-öböl bejárata a Tirán-szorosnál. Így a Sínai-félsziget háborús összeütközések színterévé vált, ugyanis a Tirán-szoroson keresztül érkezett az Ejláti-öbölbe az izraeli kőolaj-import 90%-a, valamint a kereskedelmi hajók csak ezen az útvonalon tudtak kijutni a Vörös-tengerhez.

A HÁBORÚ TÖRTÉNETE LÉGVÉDELMI ÉS REPÜLŐ SZEMPONTBÓL

A harmadik arab-izraeli háború 1967. június 5-én 07.45-kor (egyiptomi idő szerint 08.45-kor) az izraeli légierő tömeges légitámadásával kezdődött.

04.30-kor Egyiptom felől, a Sínai-félsziget, a Gázai övezet és a tenger irányából szokatlan számú ellenséges gép közeledtét jelezte az izraeli rádiótechnikai csapatok szolgálata. Egyórás légitámadás következett, miközben az izraeli vezérkar utasítást adott a légierő felé a „sáat hásin” vagyis a „zéró óra” végrehajtására, ami nem volt más, mint a "MOKED" („Fókusz”) fedőnevű légi hadművelet pontosított végrehajtása.

Valamennyi repülőbázison riasztották a pilótákat a tervek, célpontok gyors ismertetésére és Izrael légierője minden idők legvakmerőbb támadására indult. A célpontok Egyiptom katonai repülőterei voltak. A légitámadás több ütemben és egyidejűleg különböző irányokból került végrehajtásra.

A légierő pilótáit valósággal lenyűgözte a terv nagyszerűsége. A terv gyakorlatilag nem volt más, mint elpusztítani a teljes egyiptomi légierőt úgy, hogy az arab pilóták fel se tudjanak szállni és a meglepetés erejét kihasználva megsemmisíteni a repülőtereken állomásozó repülőgépeket és a kifutópályákat. Berepülni olyan mélységbe, ahol egyáltalán nem várták az izraeli légierőt.

Egyiptom légierője 10 repülőtéren állomásozott, az alábbi helyszíneken:

- Sínai-félsziget: 4 repülőtér
- Szezei-csatorna övezete: 3 repülőtér
- Kairó körzete: 3 repülőtér (a nyugati repülőtéren a Tu-16 típusú közepes bombázók)

Mordeháj Hod tábornok, az izraeli légierő főparancsnoka nem akart félmunkát végezni, megvárta, míg a hajnali ütközetből visszatérő egyiptomi kötelékek leszállnak, üzemanyagot töltenek és akkor jött a „tíz csapás”. A 40 db Mirage III és Mystère típusú vadászbombázók a Földközi-tenger felett, közepes magasságon végrehajtott szokásos rutinrepülés után, amelyet az egyiptomi légvédelmi rendszer, valamint a Földközi-tenger keleti vizein tartózkodó amerikai, szovjet és angol haditengerészeti erők is észleltek, a keleti irányban lévő támaszpontjaik helyett déli irányba, azaz Egyiptom légterébe repültek. A repülőgép kötelék 10–100 m magasságon repült, s ezzel kijátszotta az egyiptomi légvédelmi rendszer felderítő lokátorait, valamint a jordániai Abeslumban telepített Marconi 547 típusú távolfelderítő lokátort. Ez a lokátor három arab ország légvédelmének szolgáltatta volna a korai felderítési adatokat.

A 40 db repülőgépből álló köteléket 10 perces időeltolásokkal két másik, 40 db repülőgépből álló kötelék követte. A légiküzdelemből visszatérő gépek, amelyek mintegy 7 percig tartózkodtak a célterület felett, a támaszpontokon való üzemanyag- és lőszerfeltöltés után újbóli bevetésre indultak. A 2 óra 50 perces művelet során egy izraeli gép átlagosan 3–4 bevetést hajtott végre. A nagyobb hatósugarú Vaotour típusú bombázók feladata volt a Luxor és Rasz Banisz repülőterek bombázása. A Mystère és Ouragan repülőgépek a Sínai-félsziget El-Aris, Orsebel Libni repülőtereket támadták, mégpedig úgy, hogy később az izraeli légierő is használhassa azokat.

A terv értelmében egyidejűleg támadták mind a tíz repülőteret. A repülőterek kifutóit saját gyártmányú betonromboló bombákkal és rakétákkal rongálták vagy semmisítették meg. Elpusztították a hangárok és a raktárak jelentős részét is. Azon kevés egyiptomi vadászrepülő, akiknek sikerült a levegőbe emelkedni az izraeli Mirage-ok megjelenése előtt, többnyire percek alatt csatát vesztek az egyiptomi repülőterek feletti légtérrel valósággal „befedő” izraeli vadászokkal szemben.

A jól kialakított haditerv és az izraeli pilóták mintegy 3 óra leforgása alatt gyökeresen megváltoztatták az erőviszonyokat a Közel-keleten.

Az izraeli légierő sikeresen alkalmazta harci repülőgépeit a légi fölény kivívása érdekében. Egy háborúban a légierőt, mint a legütőképesebb és legmozgékonyabb erőt, a többi haderőnem érdekében kiterjedten és sokféle feladatra alkalmazzák. Nem volt ez másképp az izraeli légierőnél sem.

A légierő alkalmazásának feladatai:

- a légi fölény kivívása és megtartása,
- a szárazföldi csapatok közvetlen légi támogatása,
- harctevékenységi körzetek elszigetelése,
- légifelderítés és légimozgékonyaságú erők szállítása,
- különleges feladatok, légi szállítás végrehajtása,
- légvédelmi egységek, alegységek megsemmisítése.

Az izraeli légierő elsődleges és legfőbb feladata a légifölény kivívása volt, vagyis döntő fölény megszerzése a légtérben. Ez lehetővé tette a szárazföldi csapatok, a haditengerészet támogatását és az ellenséges haditengerészet teljes kiiktatását az ellenséges légierő és légvédelem ellentevékenységtől mentesen.

A légifölény kivívása és megtartása gyakorlatilag eldöntötte a háború sorsát. Az izraeli légierő a légifölény kivívása érdekében az alábbi harcászati fogásokat alkalmazta:

- a meglepetés tényező kihasználásával az ellenséges repülőgépek földön történő megsemmisítése;
- a repülőterek üzemképtelenné tétele;
- a légvédelmi csapatok tűzzel történő megsemmisítése;
- az ellenséges harci gépek megsemmisítése a légtérben légiharccal;
- rádiótechnikai eszközök és csapatok megsemmisítése.

Izrael a légifölény kivívásának lehetőségét a „Fókusz” fedőnevű légi hadművelet sikeres végrehajtására alapozta, amely nem volt más, mint egy megelőző tömeges légicsapás.

Az arab légierők legsebezhetőbb pontjai a „védtelen” repülőterek voltak, amelyek megsemmisítése megnehezítette vagy kizárta a megelőző légicsapás során esetlegesen megmaradt harci gépek felszállását. Az 1967-es háború során az arab légierő repülőgépei nyílt álláshelyükön, zárt vonalban helyezkedtek el a védtelen repülőtereken.

A „MOKED” hadművelet sikerét a sikeres felderítés, a meglepetésszerű támadás és a korábban szokványossá vált Földközi-tenger feletti repülésből történő manőver szolgáltatta. A hadműveleti terv szerint a légicsapást úgy tervezték, hogy a támadás napján az első csapást váratlanul 8.45-kor mérjék, mivel az izraeli felderítés megállapította, hogy 8.30 és 9.10 között az egyiptomi gépek járőrözést nem végeznek, mivel a pilóták akkor váltanak, a szárazföldi csapatok és a légierő magasabb parancsnokai pedig ebben az időben útban vannak szolgálati helyük felé. A 8.45-re tervezett légitámadást a hadszíntér légköri és időjárási sajátosságai is indokolták. A Nílus deltájában és a Szuezi-csatorna felett tavasszal és kora nyáron hajnalban rendkívül ködös az idő, a köd reggel nyolc óra után oszlik el, és a felkelő nap hatására gyorsan felszáll. A köd feloszlását rendkívül tiszta idő követi, amikor kiválóak a látási viszonyok és a légköri zavarok igen ritkái. Ez viszont elősegíti a pontos rárepülést és a fedélzeti fegyverek alkalmazását. A légi hadműveleti terv számolt a kiépített arab rádiólokációs rendszerrel, a terep domborzati viszonyaival és a repülési útvonalakat ennek megfelelően tervezték meg.

Izrael a légifölény kivívását követően légierőjét a szárazföldi csapatok közvetlen légitámogatására irányította át. Egyiptom nem gondolhatott többé az izraeli városok, katonai célpontok bombázására, képtelen volt a Sínai-térségében elhelyezett mintegy 900 páncélosának légi támogatására, védelmére.

Szinte az első három órában eldőlt a háború sorsa, mivel Izrael megszerezte a légifölényt, uralta a légtér és ezzel Egyiptom kilátástalan helyzetbe került. A „tíz csapás” első célpontjai az alábbi repülőterek voltak: Rasz Banisz, Kabrit, Abu-Szuveir, Fajid, Mlel (Bir Gofgofa), El-Szer Dzsebel, Libni, El-Aris, Manszura, Rasz Szudar, Luxor.

Az időpontok sorrendjét a következők szerint adták meg:

Támadásnapja: 1967. június 5., alapidőpont: csapás a Kairó-nyugat repülőterre 8.45 (minden többit ehhez viszonyítottak).

- 8.00 Az első hullám emelése (40 Mirage III és Mystère típusú vadászbombázók);
- 8.10 A második hullám emelése (40 db repülőgép);
- 8.20 A harmadik hullám emelése (40 db repülőgép);
- 8.45 Az első hullám csapást mér a célpontokra, ugyanakkor a második hullám belép Egyiptom légterébe, a harmadik hullám pedig ráfordul a célterület irányára;
- 8.52 Az első hullám elhagyja a célterületet;

- 8.55 A második hullám csapást mér a célpontjaira, ugyanakkor a harmadik hullám belép Egyiptom légterébe;
- 9.02 A második hullám elhagyja a célterületet;
- 9.05 A harmadik hullám csapást mér a célpontjaira, a negyedik hullám emelése;
- 9.12 A harmadik hullám elhagyja a célterületet, az első hullám ekkor már leszáll eredeti repülőtereire;
- 09.42 A negyedik hullám csapást mér a célterületre.

Az izraeli felderítés adatai szerint 5-én, hétfőn délutánra az egyiptomi légierő a még megmaradt MiG-17 és MiG-19 típusú repülőgépeit áttelepítette a kairói nemzetközi repülőtérre és más még felhasználható mélységben lévő repülőterekre. A kora esti órákra az izraeli légierő kötelékei megjelentek a nemzetközi repülőtér fölött és a pilóták nagy pontossággal támadták és megsemmisítették a civil repülőgépek közé rejtett egyiptomi vadászokat, mégpedig úgy, hogy az akció során egyetlen polgári utasszállító sem sérült meg.

A háború első óraiban Szíria, Jordánia és Irak nem fejtett ki támadó jellegű légitvekenységet Izrael ellen. Ézer Weizmann és Rabin tábornokok úgy döntöttek, hogy nem indítanak légitámadást ezen országok ellen, hanem megvárják az ellenséges légitvekenység bekövetkeztét.

Az ellenséges légitvekenység bekövetkeztére nem kellett sokáig várni. Még a délelőtti órákban az arab felek részéről berepüléseket, majd Natanja, Kfár Szirkin és Megiddo körzetében bombázásokat hajtottak végre. Szíriai repülőgépek a déli órákban a hafai olajfinomítót, Meggido izraeli repülőteret és izraeli csapatösszevonásokat támadtak a Tiberiás tó körzetében.

Az izraeli légierő azonban rögtön megindította ellentámadását. Damaszkusz, Mardzs-Rijal, Dumeir, Szaigal, valamint a T-4 jelű repülőtereken a szíriai légierő jelentős részét megsemmisítette. Délután Haffania repülőterét bombázták. Szinte a földön megsemmisítették a szíriai légierő kétharmadát, azaz 52 db harci repülőgépet.

Természetesen ezt a légi harctvekenységet is alapos, minden részletre kiterjedő előzetes izraeli felderítés előzte meg. Az éjszakában maradt szír repülőgépek elmenekültek a hátszági repülőterekre. A jordániai légierő harcirepülőgép állományának teljes egészét, azaz 21 db Hunter teljes egészében megsemmisítették, öt szállító repülőgép és egy harci helikopter mellett. Mindent egyetlen, vagyis az első légicsapás alkalmával az ammani és a mafraki repülőtereken. Irak egyetlen Tu-16 típusú bombázója támadta Ramat David Haifa repülőterét, de a gépet az izraeli légvédelem lelőtte.

Az izraeli légierő a H-3 jelölésű iraki repülőteret is támadta, az eredmény 6 db MiG-21 és 3 db Hunter típusú repülőgép megsemmisítése volt. Az izraeli légierő gépei minden esetben a 250-500 kg-os saját gyártmányú bombáikat használták. Ezek a bombák a hatnapos háború első napján 25 arab repülőteren fejtették ki pusztító hatásukat, amelynek következtében Egyiptom, Szíria, Jordánia légierőjének zöme szinte megszűnt létezni, valamint az iraki előretolt repülőbázis is jelentős veszteséget szenvedett.

Légiharcra csak szórványosan került sor, elsősorban Szíria légterében. Meg kell jegyezni, hogy a szíriai vadászpilóták az egyiptomiaknál mindvégig elszántabban harcoltak.

Az izraeli Mirage III típusú vadászipülőgépek a szórványos légi harcokban a fegyverzetükhöz tartozó Matra R530 típusú levegő-levegő osztályú irányított rakétákat nem alkalmazták, csupán gépágyúikat használták. A légi harcokban megsemmisített repülőgépek száma mind arab, mind izraeli részről csekély volt (20-20 darab).

Az egyiptomi légvédelmi rakétacsapatok Kairó közelében indítottak ugyan néhány SA-2 típusú rakétát, de a légicélok kismagasságban való repülése és az alkalmazott rádióelektronikai zavarás miatt ezek célt tévesztettek. Mindössze egy izraeli repülőgépet semmisítettek meg rakétával. Az izraeli

légierőnek – a légi harcokban elvesztett repülőgépeken kívül – a szíriai légierő csapásai és a jordániai nagy hatótávolságú tüzéség repülőterek elleni csapásai okoztak veszteségeket, főleg az első napon.

Egyiptomnak a hat nap alatt megközelítően 300 harci és 40 más típusú repülőgépe vált harcképtelenné. A tűzszünet időpontjára mintegy harminc harci repülőgépe maradt. Pilótaállománya is jelentős veszteséget szenvedett, annak ellenére, hogy a repülőgépek – néhány kivétellel – a földön semmisültek meg. A 350 fős repülőgépvezető állományból százan veszítették életüket, illetve sebesültek meg.

Hod tábornok elsődleges célpontjai az első napon kizárólag az arab repülőterek kifutópályái, hangárok, raktárak és a légierő repülőgépei voltak, csak később csaptak le az arab katonai repülőtereket körülvevő légvédelmi rakéta ütegekre, bár ezek a légvédelmi rakéta ütegek viszonylag hatékonyan vették fel a harcot az izraeli repülők ellen.

A háború első napján a következőképpen alakultak a felek légierőjeinek veszteségei:

Egyiptom elvesztett:

- 30 db Tu-16 típusú bombázót;
- 27 db Il-28 típusú könnyűbombázót;
- 12 db Szu-7 típusú vadászbombázót;
- 95 db MiG-21 típusú vadászrepülőgépet;
- 25 db MiG-19 típusú vadászrepülőgépet;
- 85 db MiG-15 és 17 típusú vadász- és vadászbombázót;
- 24 db Il-14 típusú szállító repülőgépet;
- 8 db An-12 típusú szállító repülőgépet;
- 11 db helikoptert.

Az egyiptomi veszteség összesen 274 harci, 32 szállító repülőgép és 11 helikopter volt. Vagyis az eredeti 431 db harci repülőgép kb. kétharmada (63%) megsemmisült. Fokozta a veszteséget, hogy az amúgy is igen csekély létszámú repülőgépvezetői állományból (350 fő) mintegy 100 fő meghalt vagy megsebesült.

A jelentős repülőgépvesztés mellett az izraeli légitámadások szétrombolták a légvédelmi lokátorhálózatot (23 lokátorállomás semmisült meg, köztük 16 a Sínai-félszigeten) és több légvédelmi rakétaindítóhelyet is.

Szíria veszteségei:

- 2 db Il-28 típusú könnyűbombázó;
- 32 db MiG-21 típusú vadászrepülőgép;
- 23 db MiG-15 és 17 típusú vadász- és vadászbombázó;
- 3 db helikopter.

Megsemmisült az adzsluni nagy hatótávolságú lokátorállomás is. Az 57 db harci repülőgép a meglévő 127-nek majdnem a fele, a veszteség mintegy 45%-os volt.

Jordánia veszteségei:

- 21 db Hunter típusú vadászbombázó ,
- 8 db szállító repülőgép ,
- 1 db helikopter.

A légitámadás következtében a jordániai légierő teljes harcirepülőgép állománya (18 db működőképes és 3 tartalék) megsemmisült.

Irak veszteségei:

- 1 db Tu-6 típusú bombázó repülőgép;
- 9 db MiG-21 típusú vadászrepülőgép,

- 5 db Hunter típusú vadászbombázó,
- 5 db Il-14 típusú szállító repülőgép.

Az iraki légierő 106 db repülőgéből 16 db repülőgép semmisült meg totálisan, mivel az iraki légi támaszpontok zöme messzebb volt, mint az izraeli repülőgépek hatótávolsága.

Az arab országok légereje az első légicsapás során összesen 367 db (más adatok szerint 374 db) harci repülőgépet veszített, ami a teljes állomány (682 db) több mint 50%-a.

A háború megkezdése után 60 órán belül (június 7-én, estig) az arab országok teljes repülőgépvesztése 444 db-ra emelkedett. Izrael légereje – izraeli hivatalos jelentés szerint – a háború első napján a megelőző légicsapás során (2 óra 50 perc alatt) 19 db harci repülőgépet veszített:

- 2 db Mirage III típusú vadászbombázó;
- 4 db Super-Mystère típusú vadászbombázó,
- 4 db Mystère IV típusú vadászbombázó,
- 4 db Ouragan típusú vadászbombázó,
- 1 db Vaoutour típusú vadász- és vadászbombázó.

Az izraeli veszteség az eredeti állomány (286 db) kb. 6%-a, ami – a további veszteséget is figyelembe véve – nem érintette az izraeli légierő ütőképességét. 1967. június 5-én, ill. június 7-én estére az izraeli légierő kivívta a légiuralmat, ami rendkívül jelentős hatást gyakorolt a háború további menetére.

A világ nem értette hogyan lehet 3 óra alatt 375 db repülőgépet megsemmisíteni, vagyis egy háború sorsát eldönteni. A pontos és megtervezett légihadművelet kivitelezésének elemzésére és magyarázatára csak évek elteltével kerülhetett sor. A siker alapját a felderítő-hírszerző szolgálat adta. Jelentésük értelmében az egyiptomi légierő magas rangú vezérkara, főtisztjei általában reggel 8 óra tájban indultak otthonról a munkahelyükre. A vadászpilóták 8 óra és 8.45 között reggeliztek, kávéztak és várták a kilenc körül kezdődő eligazítást.

Tehát a támadás végrehajtásának időpontja nem volt véletlen. A háborút megelőző felkészítés során Izrael a 10-15 000 méter magasan repülő felderítő gépekkel az arab országok szinte minden négyzetméterét lefényképezte. A többszöri légifelvételek elkészítése és elemzése alapján az izraeli légierő pontosan tudta: melyik repülőtéren hány darab és milyen típusú ellenséges repülőgép állomásozik, melyik repülőgépet hova rejtették és hol vannak a megtévesztésre szánt fából készült makettek. A pontos felderítés és elemzés eredményeképp a négyes kötelékben felszálló pilóták minden tagja azonosítani tudta a számára kijelölt célokat, amelyeket támadnia kellett, gyakorlatilag azt is tudták, hogy a részükre célnak kijelölt MiG repülőgép orra melyik irányba fog nézni.

A sikeres harctevékenység végrehajtásában az is közrejátszott, hogy a berepülés koreográfiája Egyiptom fölé a „radarhálózat réseiben” szintén pontosan és tökéletesen kidolgozott volt. Az egyiptomi radarok többnyire csak akkor vették észre a közeledő légiellenséget, mikor az már elrepült fölötté, harcfeleadatát már végrehajtotta.

AZ 1967-ES HÁBORÚ ÖSSZEGZÉSE

Izrael sikere a jelentős arab túlerővel (mind személyi, mind technikai) szemben az alábbiakkal magyarázható:

- döntő jelentőségű volt a tökéletesen kidolgozott hadászati koncepció, és megvalósítás;
- a meglepetésszerű, célratörő és elszánt, lendületes támadás, vagyis a MOKED hadművelet óriási ütőkártyának bizonyult;

- egyetlen lehetőségként csak a rövid ideig tartó villámháború kínálkozott, ugyanis egy maratoni állóháborúban a csekély utánpótlással rendelkező miniállam hamar kifulladt volna;
- a nem megfelelő arab egység és Izrael állam lehetőségeinek alábecsülése;
- a hiányos és pontatlan arab hírszerzés;
- az arab harci szellem, harci morál.

Ez a háború a gyakorlatban bizonyította a régóta ismert katonaelméleti tételnek a helyességét, hogy a megtámadott állam korszerű harci-technikai eszközei mennyiségi fölénye önmagában holt potenciál, ha az államhatalom döntései bizonytalanok és ha a katonai vezetés tehetetlen, illetve nem áll a helyzet magaslatán.

A repülő és légvédelmi harci-technikai eszközök terén az arab államok az izraeliekkel minőségileg egyenrangúak, mennyiségileg pedig igen jelentős fölényben voltak. De mindezt a kiképzési-, felkészítési színvonalban és főleg a vezetésben megmutatkozó izraeli előnyök nemcsak kiegyenlítették, hanem a mérleg nyelvét jelentős mértékben Izrael javára billentették.

Az izraeli katonai vezetés színvonala, csapatainak harci felkészültsége, harckészsége, a kiképzés és felkészítés szintje a személyi állomány (főleg a vezérkar és a tisztikar) erkölcsi és harci szelleme az arabokénál jóval magasabb volt mind a szárazföldi, mind pedig a repülő és légvédelmi csapatok területén.

Izrael a saját felderítési eszközökön és adatokon kívül bizonyíthatóan lényeges segítséget kapott az Egyesült Államoktól mind a kozmikus, mind pedig a légi- és rádiófelderítés szempontjából.

A pontos és jól megszervezett felderítés következtében vált oly „tökéletessé” a repülőkötelékek célra irányítása. Persze ehhez nagy mértékben hozzájárult az arab légvédelem rádiótechnikai zavarása, lefogása.

Az amerikai 6. Flotta „Liberty” nevű elektronikus felderítő hajója a Földközi-tengernél, Araistól északra 20 km-re hajózva, részt vett az egyiptomi légierő és légvédelem tevékenységének felderítésében, az izraeli légi kötelékek célra irányításában. Az egész hadművelet folyamán rádióan adott tájékoztatást az arab repülőgépek repüléseiről, az izraeli légicsapások előtt és alatt zavarta az egyiptomi felderítőlokátorok és légvédelmi rakétarendszer felderítő-rávezető lokátorainak működését.

Ahhoz, hogy az izraeli légierő az első tömeges légicsapást pontosan kidolgozott terv szerint hajthatta végre, nagyban hozzájárult az amerikaiaktól kapott segítség. A felderítő mesterséges holdak, az U-2 típusú hadászati és a haditengerészeti felderítő repülőgépek, valamint a rádiófelderítés adatai alapján az amerikaiak pontos és részletes adatokat szolgáltatottak az izraeli légierőnek az arab repülőterek helyzetéről, az ott állomásozó repülőgépek számáról, a Kairót és más városokat oltalmazó légvédelmi rakétaindítók pontos helyzetéről.

Ugyanakkor az arab országok katonai, ezen belül a légvédelmi vezetése is rendelkezett (a Szovjetuniótól) megfelelő felderítési adatokkal, azonban a háború kitörését megelőzően helytelenül értékelte az izraeli légierő lehetőségeit, várható tevékenységét, ezért légterének védelmét, valamint a repülőterek és a repülő csapatok védelmét (az eszközök megléte ellenére) sem biztosította kellően.

Seregnyi mulasztás fordult elő, elsősorban Jordániában és Egyiptomban. Ezek abban nyilvánultak meg, hogy nem tartották be és nem is ellenőrizték a harckészültségi rendszabályokat, figyelmen kívül hagyták a hadművészet történetének ismert tanulságait (pl. a villámháborús rajtaütés lehetőségeit és következményeit). Nem fordítottak kellő figyelmet a csapatok harci szellemének és erkölcsi erejének megszilárdítására.

A harmadik arab-izraeli háborúban Izrael elsőpró katonai győzelmet aratott. E háború során a haderőnemek és a fegyvernemek szerepe lényegesen megváltozott. A háborúban a szembenálló felek valamennyi haderő- és fegyverneme részt vett. Közülük a haditengerészet alig kapott feladatot, viszont a légierő kiemelkedő szerephez jutott, megsemmisítette és demoralizálta az arab repülő- és szárazföldi csapatokat, és lényegében az első tömeges légicsapás során működésképtelenné tette az arab országok légierjét. Ily módon lehetővé vált, hogy az izraeli szárazföldi csapatokat mentesítsék az ellenséges légi behatásoktól, ők viszont a korlátlan légi uralom birtokában megakadályozhatták az arab szárazföldi csapatok manővereit.

Az izraeli légierő eredményes tevékenysége igazolta, hogy a szárazföldi csapatok csak akkor érhetnek el sikereket, ha az ellenség légitvékenységével szemben megfelelő a biztosításuk. Az első tömeges légicsapás sikere és a légiuralom megszerzése a hagyományos fegyverekkel vívott háború esetén napjainkban is alapvetően befolyásolja a harcselekmények alakulását.

Az izraeli hadászati koncepció bizonyította a megtámadott ország részéről az ellenség első tömeges légicsapása visszaverésének, a légvédelem állandó és magas szintű harckészültségének, idejében történő harcbalépésének, különösen a légierő gépei kellő időben történő levegőbe emelését és annak rendkívüli fontosságát.

Az izraeliek első tömeges légicsapása eredményes volt, amihez az arab katonai vezetés felkészületlensége, szakmai hibái és a légvédelmi rendszer hiányosságai nagy mértékben hozzájárultak. Az izraeliek tömeges légicsapása ugyanakkor rendkívül kockázatos volt. A veszély abban rejlett, hogy amennyiben az arab országok – elsősorban Egyiptom – légvédelme úgy tevékenykedett volna, ahogyan azt a légvédelmi eszközök mennyiségi és technikai lehetőségei biztosították, akkor az Izrael számára súlyos következményekkel járt volna.

A nemzetközi légihadviselési szakértők az izraeli győzelmet a légierőnek tulajdonították. Állításukat azzal indokolták, hogy az izraeli légierő első tömeges megelőző légicsapása számukra a teljes légi uralmat biztosította, és a háború sorsát is eldöntötte. Vagyis rámutatott a légvédelem kiemelt fontosságára a korszerű háborúban.

A vereségből Egyiptom és Szíria viszont azt a fontos következtetést vonta le, hogy olyan légvédelmi rendszert kell létrehozni és fenntartani, amely lehetővé teszi a légtér állandó hézagmentes ellenőrzését, egyben a különböző magasságokban tevékenykedő ellenséges légi célok megsemmisítését.

A konfliktus lefolyása igazolta azt az elméletet, hogy a korlátozott háborúban a siker lehetősége fennáll a gyengébb fél számára is, ha azt a villámháború módszerével hajtja végre, ha gyorsan döntő katonai győzelemre törekszik (és azt el is éri), még mielőtt a nemzetközi közösség állást tudna foglalni és beavatkozni.

A megtámadott állam korszerű harci technikája s e technika számbeli fölénye önmagában holt potenciál, ha az államhatalom döntései bizonytalanok, a katonai vezetés nincs hivatása magaslatán.

Az izraeli támadás sikere teljes egyértelműséggel bizonyította, kidomborította az első tömeges légicsapás visszaverésének rendkívüli fontosságát, a légvédelem állandó harckészültségének, idejében való harcba lépésének, különösen a légierő kellő időben történő levegőbe emelésének feltétlen biztosítását.

Bebizonyosodott, hogy az izraeli hadászati célkitűzés, vagyis a területi terjeszkedés megvalósítása csak az adott területek birtokbavételével lehetséges és ebben a légierő jelentős támogatást nyújthat ugyan, de ez csak a szárazföldi csapatok harcával érhető el.

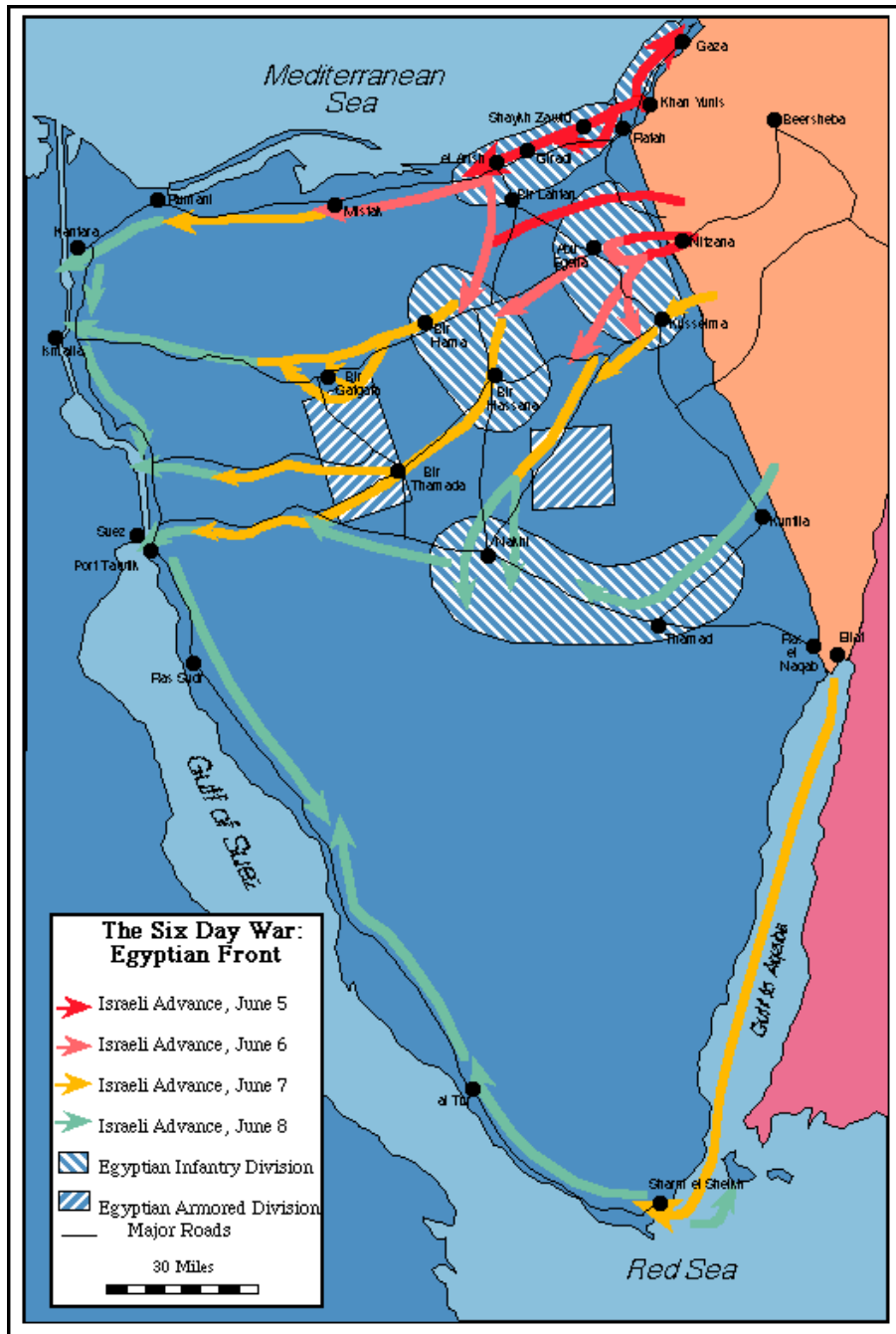
A háború kimenetelét, az egyértelmű izraeli katonai sikert a haderőnemek összehangolt – ha nem is hibátlan – együttműködése eredményezte.

FELHASZNÁLT IRODALOM

OSZETZKY TAMÁS: Arab-izraeli háborúk 1948-1982. Zrínyi Katonai Kiadó, Budapest, 1984, 101-165. o.

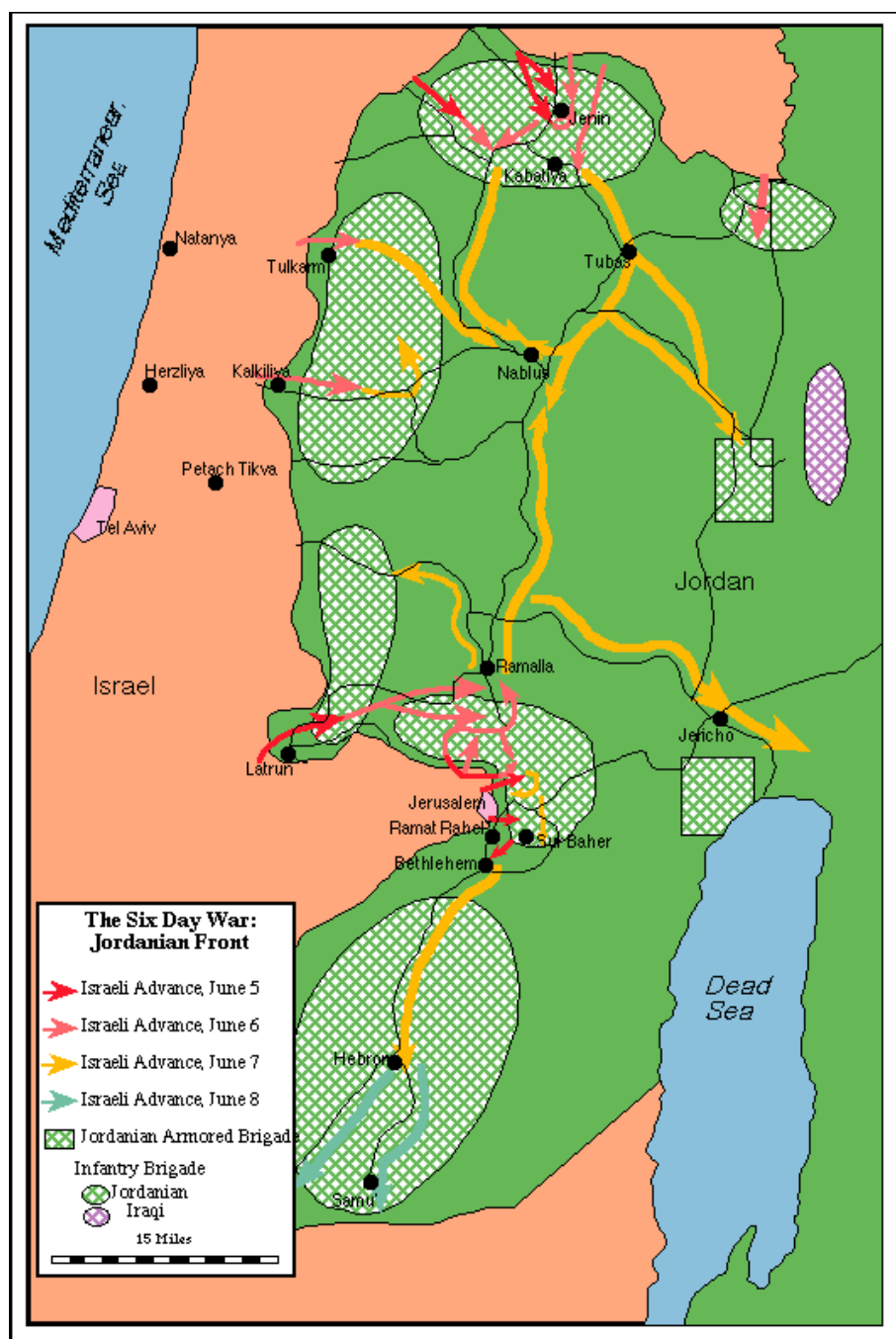
MELLÉKLETEK

1. ábra: Az 1967 évi háború egyiptomi frontjának térképvázlata

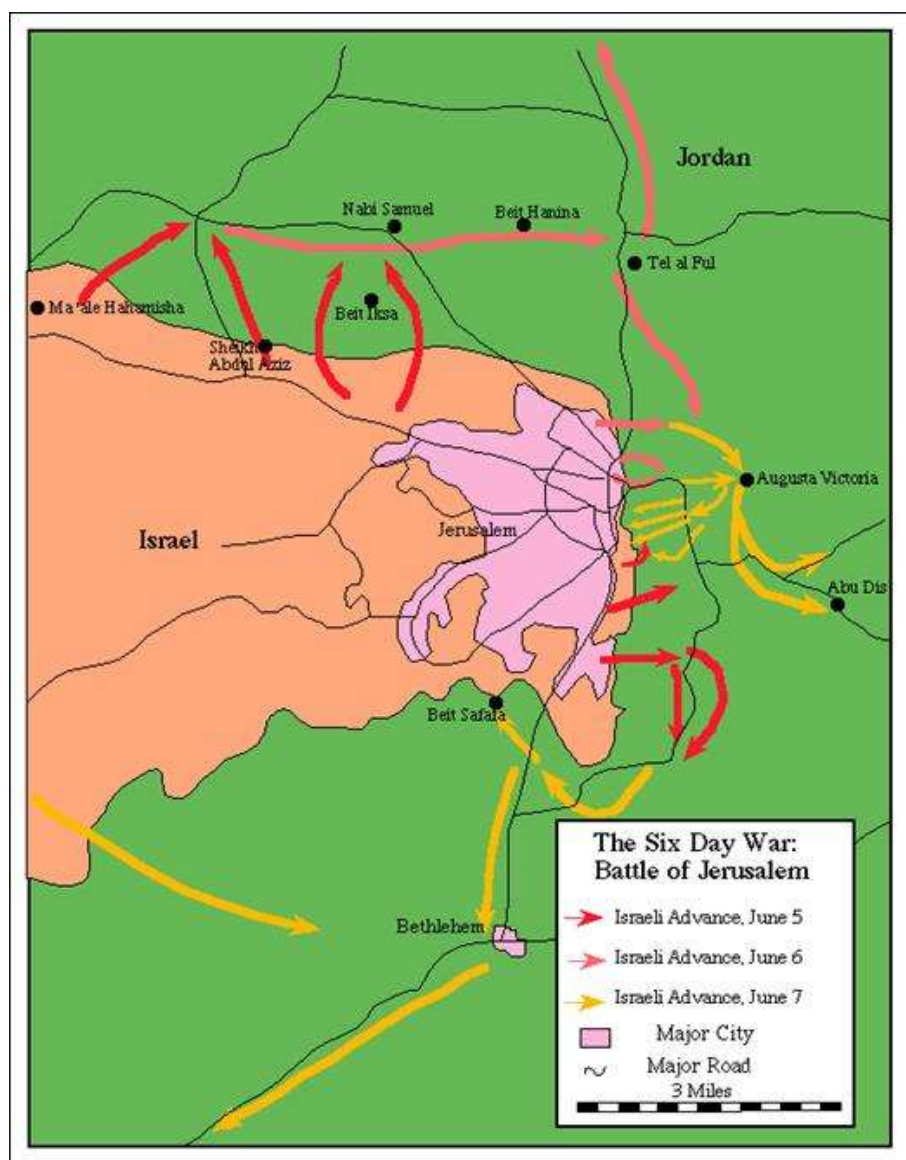
(Koret Communications Ltd.)

2. Ábra: Az 1967 évi háború jordániai frontjának térképvázlata

(Koret Communications Ltd.)

3. Ábra: Az 1967 évi háború jeruzsálemi frontjának térképvázlata

(Koret Communications Ltd.)